

การวิเคราะห์การจัดสรรเวลาและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรเวลา
ของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร

4.1 ความนำ

ในบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์ถึงการจัดสรรเวลาและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร ในส่วนของการวิเคราะห์ถึงการจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กนั้นจะเป็นการวิเคราะห์โดยใช้ตารางจรณ (contingency table) เพื่อทำการวิเคราะห์ว่าแรงงานเด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร มีการจัดสรรเวลาในแต่ละวัน (24 ชั่วโมง) เพื่อกิจกรรมที่ผ่านตลาดแรงงาน (การทำงานในแรงงาน) อย่างไร และจัดสรรเวลาในแต่ละวันเพื่อกิจกรรมที่ไม่ผ่านตลาดแรงงาน (การศึกษา การทำงานบ้าน และพักผ่อน) อย่างไร เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ว่าการจัดสรรเวลาเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ ของแรงงานเด็กเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ของแรงงานเด็กเหล่านี้มากน้อยเพียงไร โดยการวิเคราะห์การจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กในส่วนนี้จะวิเคราะห์จากชั่วโมงทำงาน ชั่วโมงการศึกษา ชั่วโมงทำงานบ้าน และชั่วโมงพักผ่อนในแต่ละวันของแรงงานเด็กเหล่านี้ และในส่วนของวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กนั้นจะใช้วิธีทางเศรษฐมิติ คือวิธีการวิเคราะห์ถดถอยแบบกำลังสองน้อยที่สุดอย่างธรรมดา เพื่อทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างเวลาที่แรงงานเด็กใช้ในกิจกรรมการทำงานในตลาดแรงงาน เวลาที่แรงงานเด็กใช้ในกิจกรรมการศึกษา และเวลาที่แรงงานเด็กใช้ในกิจกรรมการพักผ่อนในแต่ละวันกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 4.12 นอกจากนี้ยังแสดงค่า R^2 เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในสมการถดถอย ค่า t-test เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในสมการถดถอย ค่า F-test เพื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของสมการถดถอย นอกจากนี้ยังแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient) ของตัวแปรต่าง ๆ ในตารางภาคผนวก เพื่อให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระแต่ละตัว ตลอดจนเพื่อให้ทราบถึง

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเองด้วย ซึ่งพบว่าตัวแปรอิสระส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันน้อย หรือแทบไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ดังนั้นปัญหา Multicollinearity จึงไม่เกิดขึ้น

4.2 การวิเคราะห์การจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า แรงงานเด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร มีการจัดสรรเวลาในแต่ละวันเพื่อกิจกรรมการทำงานในตลาดแรงงาน หรือเพื่อทำงานในตลาดแรงงาน โดยเฉลี่ย วันละประมาณ 5.8 ชั่วโมง (ตารางที่ 4.1) และจัดสรรเวลาเพื่อกิจกรรมนอกตลาดแรงงานคือจัดสรรเวลาเพื่อกิจกรรมการศึกษาโดยเฉลี่ยวันละประมาณ 2.3 ชั่วโมง (ตารางที่ 4.2) จัดสรรเวลาเพื่อกิจกรรมการทำงานบ้านโดยเฉลี่ยวันละประมาณ 1.7 ชั่วโมง (ตารางที่ 4.3) และจัดสรรเวลาเพื่อกิจกรรมการพักผ่อนโดยเฉลี่ยวันละประมาณ 14.3 ชั่วโมง (ตารางที่ 4.4) ซึ่งเมื่อแยกพิจารณาการจัดสรรเวลาในแต่ละกิจกรรมของแรงงานเด็ก พบว่า สำหรับกิจกรรมการทำงานในตลาดแรงงานนั้น (ตารางที่ 4.1) พบว่า แรงงานเด็กส่วนใหญ่คือร้อยละ 22.7 จะจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานวันละ 8 ชั่วโมง รองลงมาคือจัดสรรเวลาเพื่อกิจกรรมการทำงานในตลาดแรงงานวันละ 5 ชั่วโมงและวันละ 3 ชั่วโมง ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาชั่วโมงทำงานของแรงงานเด็ก แยกตามอายุและเพศ (ตารางที่ 4.5) พบว่าแรงงานเด็กอายุ 8 ปีเพศชายส่วนใหญ่ทำงานวันละ 1-4 ชั่วโมง เพศหญิงส่วนใหญ่ทำงานวันละ 2 ชั่วโมง แรงงานเด็กอายุ 9 ปีเพศชายส่วนใหญ่ทำงานวันละ 2 ชั่วโมง และเพศหญิงส่วนใหญ่ทำงานวันละ 1 ชั่วโมง แรงงานเด็กอายุ 10 ปีเพศชายส่วนใหญ่ทำงานวันละ 1-2 ชั่วโมง และเพศหญิงส่วนใหญ่ทำงานวันละ 2-3 ชั่วโมง แรงงานเด็กอายุ 11 ปีเพศชายส่วนใหญ่ทำงานวันละ 2-3 ชั่วโมง และเพศหญิงส่วนใหญ่ทำงานวันละ 2 ชั่วโมง แรงงานเด็กอายุ 12 ปีเพศชายและเพศหญิงส่วนใหญ่ทำงานวันละ 3 ชั่วโมง แรงงานเด็กอายุ 13 ปีเพศชายส่วนใหญ่ทำงานวันละ 2 ชั่วโมงและเพศหญิงส่วนใหญ่ทำงานวันละ 4 ชั่วโมง แรงงานเด็กอายุ 14 ปีเพศชายและเพศหญิงส่วนใหญ่ทำงานวันละ 8 ชั่วโมง และแรงงานเด็กอายุ 15 ปีเพศชายและเพศหญิงส่วนใหญ่ทำงานวันละ 8 ชั่วโมงเช่นเดียวกัน จากที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าแรงงานเด็กอายุ 8-11 ปีส่วนใหญ่จะมีชั่วโมงการทำงานอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยเพศหญิงมักจะมีชั่วโมงการทำงานที่ต่ำกว่า สำหรับแรงงานเด็กอายุ 12-15 ปีนั้นทั้งเพศชายและเพศหญิงจะมีชั่วโมงทำงานอยู่ในเกณฑ์ปกติตามกฎหมายกำหนด เฉพาะแรงงานเด็กอายุ 14-15 ปีทั้งเพศหญิงและเพศชายเท่านั้น

ตารางที่ 4.1: แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนชั่วโมงทำงานของแรงงานเด็กต่อวัน

จำนวนชั่วโมงทำงานของแรงงานเด็กต่อวัน	จำนวนแรงงานเด็ก (คน)	ร้อยละ
1	30	4.6
2	69	10.6
3	79	12.1
4	62	9.5
5	80	12.4
6	55	8.5
7	35	5.4
8	148	22.7
9	42	6.5
10	28	4.3
11	2	0.3
12	12	1.8
13+	10	1.7
รวม	652	100.0

ค่าเฉลี่ย 5.779

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.906

ตารางที่ 4.2: แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนชั่วโมงที่ใช้เพื่อการศึกษาของแรงงานเด็ก
 ต่อวัน

จำนวนชั่วโมงที่ใช้เพื่อการศึกษา	จำนวนแรงงานเด็ก (คน)	ร้อยละ
0	435	66.7
1	3	0.5
2	0	0.0
3	1	0.2
4	2	0.3
5	54	8.3
6	16	2.5
7	56	8.6
8	75	11.5
9	8	1.2
10	1	0.0
11	1	0.2
รวม	652	100.0

ค่าเฉลี่ย 2.291

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.764

ตารางที่ 4.3: แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนชั่วโมงทำงานบ้านของแรงงานเด็กต่อวัน

จำนวนชั่วโมงทำงานบ้าน	จำนวนแรงงานเด็ก (คน)	ร้อยละ
0	148	22.7
1	170	26.1
2	183	28.0
3	106	16.3
4	27	4.2
5	1	0.2
6	3	0.5
7	2	0.3
8	0	0.0
9	12	1.8
รวม	652	100.0

ค่าเฉลี่ย 1.681

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.568

ตารางที่ 4.4: แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนชั่วโมงพักผ่อนของแรงงานเด็กต่อวัน

จำนวนชั่วโมงพักผ่อนของแรงงานเด็กต่อวัน	จำนวนแรงงานเด็ก (คน)	ร้อยละ
1 - 2	4	0.6
3 - 4	2	0.4
5 - 6	8	1.2
7 - 8	14	2.1
9 - 10	44	6.7
11 - 12	88	13.5
13 - 14	144	22.1
15 - 16	192	29.4
17 - 18	106	16.3
19 - 20	41	6.3
21+	9	1.4
รวม	652	100.0

ค่าเฉลี่ย 14.316

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.238

ตารางที่ 4.5: แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนชั่วโมงทำงานของแรงงานเต็มตัว แยกตามอายุและเพศ

ชั่วโมงทำงาน		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13 ⁺	รวม	(%)
อายุ	เพศ															
8	ช	2	1	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	7	(1.1)
	ญ	-	-	2	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	5	(0.8)
9	ช	1	5	2	2	2	1	-	1	-	-	-	-	-	14	(2.2)
	ญ	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	(0.5)
10	ช	4	4	2	2	-	1	-	1	1	-	-	-	1	16	(2.5)
	ญ	2	3	3	2	2	1	-	2	2	-	-	-	-	17	(2.6)
11	ช	2	4	4	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	12	(1.8)
	ญ	3	5	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	12	(1.8)
12	ช	1	4	7	5	2	2	1	3	1	1	-	1	-	28	(4.3)
	ญ	-	5	6	-	4	5	-	2	-	-	-	1	-	23	(3.5)
13	ช	-	10	9	5	4	3	4	4	2	3	-	-	-	44	(6.8)
	ญ	3	2	3	8	6	4	1	4	2	1	-	1	1	36	(5.5)
14	ช	-	6	12	2	7	8	6	16	3	5	-	-	3	68	(10.4)
	ญ	3	4	4	4	11	6	5	18	4	2	-	1	-	62	(9.5)
15	ช	6	10	8	15	25	13	10	40	14	12	-	4	2	159	(24.4)
	ญ	1	6	15	14	14	9	6	56	12	4	2	4	3	146	(22.4)
รวม		30	69	79	62	80	55	35	148	42	28	2	12	10	652	(100.0)
(%)		(4.6)	(10.6)	(12.1)	(9.5)	(12.4)	(8.5)	(5.4)	(22.7)	(6.5)	(4.3)	(0.3)	(1.8)	(1.7)	...	(100.0)

ที่มีชั่วโมงการทำงานยาวนานกว่าแรงงานเด็กในช่วงอายุ 8-13 ปี ดังนั้นพอจะกล่าวได้ว่า แรงงานเด็กที่มีอายุน้อย ๆ จะมีชั่วโมงการทำงานที่ต่ำ ในขณะที่แรงงานเด็กที่มีอายุสูงขึ้น ๆ จะมีชั่วโมงการทำงานสูงขึ้นเช่นกัน

สำหรับการจัดสรรเวลาในแต่ละวันเพื่อกิจกรรมการศึกษาของแรงงานเด็ก (ตารางที่ 4.2) พบว่าแรงงานเด็กส่วนใหญ่คือร้อยละ 66.7 ไม่ได้จัดสรรเวลาในแต่ละวันเพื่อการศึกษา แต่อย่างใด และมีแรงงานเด็กเพียงส่วนน้อยคือร้อยละ 33 เท่านั้นซึ่งจัดสรรเวลาในแต่ละวันเพื่อการศึกษา ซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า แรงงานเด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นแรงงานเด็กที่ทำงานเป็นกิจกรรมหลัก นอกจากนี้เมื่อพิจารณาการจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กเหล่านี้เพื่อกิจกรรมการศึกษา โดยแยกพิจารณาตามระดับอายุ พบว่ามีแรงงานเด็กประมาณร้อยละ 83.3 ของแรงงานเด็กที่มีอายุ 8 ปีซึ่งได้จัดสรรเวลาในแต่ละวันส่วนหนึ่งเพื่อการศึกษา มีแรงงานเด็กประมาณร้อยละ 76.5 ของแรงงานเด็กอายุ 9 ปีซึ่งได้จัดสรรเวลาในแต่ละวันส่วนหนึ่งเพื่อการศึกษา มีแรงงานเด็กร้อยละ 70.0 ของแรงงานเด็กอายุ 10 ปีซึ่งได้จัดสรรเวลาในแต่ละวันส่วนหนึ่งเพื่อการศึกษา มีแรงงานเด็กร้อยละ 75.0 ของแรงงานเด็กอายุ 11 ปีซึ่งจัดสรรเวลาส่วนหนึ่งเพื่อการศึกษา มีแรงงานเด็กร้อยละ 53.0 ของแรงงานเด็กอายุ 12 ปีซึ่งได้จัดสรรเวลาในแต่ละวันเพื่อการศึกษา มีแรงงานเด็กร้อยละ 41.3 ของแรงงานเด็กอายุ 13 ปีซึ่งได้จัดสรรเวลาในแต่ละวันเพื่อการศึกษา มีแรงงานเด็กร้อยละ 27.0 ของแรงงานเด็กอายุ 14 ปีซึ่งได้จัดสรรเวลาในแต่ละวันส่วนหนึ่งเพื่อการศึกษา และมีแรงงานเด็กร้อยละ 19.1 ของแรงงานเด็กอายุ 15 ปีซึ่งได้จัดสรรเวลาในแต่ละวันส่วนหนึ่งเพื่อการศึกษา จากที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มแรงงานเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มแรงงานเด็กที่มีสัดส่วนของแรงงานเด็กที่ได้รับการศึกษาน้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากแรงงานเด็กกลุ่มนี้จบการศึกษาภาคบังคับแล้ว¹ แต่บิดามารดาไม่มีรายได้พอที่จะส่งเสียให้บุตรของตนได้เรียนในระดับสูงขึ้นต่อไปได้ จึงให้บุตรของตนออกทำงานเพื่อช่วยหารายได้มาจุนเจือครอบครัวอีกคนหนึ่ง

¹จากการศึกษาครั้งนี้ (ตารางที่ 3.2) พบว่าแรงงานเด็กในชุมชนแออัดส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับที่กฎหมายกำหนด

ตารางที่ 4.6: แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนชั่วโมงการศึกษาของแรงงานเด็กต่อวัน แยกตามอายุและเพศ

		ชั่วโมงการศึกษา	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	รวม	(%)
อายุ	เพศ															
8	ช		2	-	-	-	-	1	1	3	-	-	-	-	7	(1.1)
		ญ	-	-	-	-	-	1	1	3	-	-	-	-	5	(0.8)
9	ช		3	-	-	-	1	5	-	5	-	-	-	-	14	(2.2)
		ญ	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	3	(0.5)
10	ช		3	-	-	-	-	3	1	9	-	-	-	-	16	(2.5)
		ญ	7	-	-	-	-	2	-	8	-	-	-	-	17	(2.6)
11	ช		2	-	-	-	-	2	-	7	1	-	-	-	12	(1.8)
		ญ	4	-	-	-	-	4	-	2	2	-	-	-	12	(1.8)
12	ช		13	-	-	-	-	3	-	6	5	-	1	-	28	(4.3)
		ญ	11	-	-	-	-	3	1	1	6	1	-	-	23	(3.5)
13	ช		25	-	-	-	-	9	2	1	7	-	-	-	44	(6.8)
		ญ	22	-	-	-	-	1	-	3	8	1	-	1	36	(5.5)
14	ช		45	1	-	-	-	2	4	2	12	2	-	-	68	(10.4)
		ญ	50	-	-	-	-	6	1	1	4	-	-	-	62	(9.5)
15	ช		127	1	-	1	1	3	4	4	16	2	-	-	159	(24.4)
		ญ	120	1	-	-	-	7	1	1	14	2	-	-	146	(22.4)
รวม		435	3	-	1	2	54	16	56	75	8	1	1	652	(100.0)	
(%)		(66.7)	(0.5)	-	(0.2)	(0.3)	(8.3)	(2.5)	(8.6)	(11.5)	(1.2)	(0.2)	(0.2)	-	(100.0)	

สำหรับแรงงานเด็กอายุ 8-11 ปี ซึ่งเป็นวัยสำคัญที่จะต้องเข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษาตามเกณฑ์การศึกษาระดับบังคับ ซึ่งหากแรงงานเด็กเหล่านี้เข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษาตามเกณฑ์การศึกษาระดับบังคับแล้วแรงงานเด็กในช่วงอายุ 8-11 ปีจะยังไม่จบระดับการศึกษาระดับบังคับ แต่จากการศึกษาในที่นี้พบว่า มีแรงงานเด็กในช่วงอายุ 8-11 ปีทำงานโดยไม่ได้เข้ารับการศึกษาดังกล่าว อย่างไรก็ตาม พบว่ามีสัดส่วนของแรงงานเด็กอายุ 8-11 ปีทำงานโดยไม่ได้เข้ารับการศึกษาดังกล่าวประมาณเกือบ $\frac{1}{4}$ ของแรงงานเด็กอายุ 8-11 ปี ซึ่งภาพเช่นนี้เป็นที่น่าวิตก เนื่องจากแรงงานเด็กเหล่านี้ยังอ่อนเยาว์ ซึ่งควรจะได้รับการศึกษาระดับพื้นฐานเพื่อให้สามารถอ่านออกเขียนได้ ซึ่งจะทำให้แรงงานเด็กเหล่านี้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามวัยที่ควรจะเป็น เพื่อป้องกันมิให้ถูกเอารัดเอาเปรียบไถ่ขายนอกระบบจากบุคคลต่าง ๆ ในสังคม โดยเฉพาะนายจ้าง ซึ่งเมื่อย้อนมาพิจารณาถึงภูมิหลังที่ทำให้แรงงานเด็กอายุ 8-11 ปี ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันหรือไม่ได้รับการศึกษาดังกล่าว มีสาเหตุเนื่องมาจากครัวเรือนในชุมชนแออัดส่วนใหญ่มีฐานะยากจน คือมีรายได้น้อยของครัวเรือนต่ำ (ตารางที่ 3.8) สืบเนื่องมาจากบิดามารดาของแรงงานเด็กมีการศึกษาค่ำ (ตารางที่ 3.5 และตารางที่ 3.6) ทำให้การทำงานของบิดามารดาส่วนใหญ่เป็นงานซึ่งไม่ต้องการอาศัยความรู้ความชำนาญและมักเป็นงานซึ่งใช้แรงงานเข้าแลก² โดยเฉพาะบิดาพบว่าส่วนใหญ่มักทำงานเป็นลูกจ้าง (ตารางที่ 3.7) ประกอบกับในครัวเรือนมีสัดส่วนของคนทำงานน้อย (ตารางที่ 3.9) จึงทำให้รายได้น้อยของครัวเรือนต่ำไม่เพียงพอใช้จ่าย (จะเห็นว่าครัวเรือนในชุมชนแออัดเกือบครึ่งหนึ่งเป็นครัวเรือนที่มีหนี้สิน (ตารางที่ 3.11)) ที่จะใช้จ่ายเครื่องอุปโภคบริโภคและสิ่งอื่น ๆ ที่จำเป็นเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข เช่นเดียวกับประชากรส่วนอื่น ๆ ในสังคม ดังนั้นเมื่อบุตรโตขึ้นพอที่จะช่วยหารายได้มาจุนเจือครอบครัว บิดามารดาก็จะให้บุตรของตนออกจากโรงเรียนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน

สำหรับการจัดสรรเวลาเพื่อทำงานบ้านนั้น (ตารางที่ 4.3) พบว่าแรงงานเด็กส่วนใหญ่คือร้อยละ 76.8 จัดสรรเวลาในแต่ละวันเพื่อกิจกรรมการทำงานบ้านวันละ 0-3 ชั่วโมง โดยส่วนใหญ่จะจัดสรรเวลาเพื่อทำงานบ้านวันละ 2 ชั่วโมงมากที่สุด และหากพิจารณาการจัดสรร

² ชรินทร์ รัตตสัมพันธ์, "ปัญหาเศรษฐกิจและแรงงานในชุมชนแออัด." ใน ชุมชนแออัด : ปัญหาสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร, สุนิต จีระพิชญกุล และคณะ (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาอนุรักษวิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526), หน้า 6-9.

เวลาเพื่อกิจกรรมการทำงานบ้านในแต่ละวันแยกตามอายุของแรงงานเด็ก (ตารางที่ 4.7) พบว่าแรงงานเด็กอายุ 8 ปีส่วนใหญ่ (ร้อยละ 91.7) ต้องจัดสรรเวลาเพื่อทำงานบ้านวันละ 1-2 ชั่วโมง แรงงานเด็กอายุ 9 ปีส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.2) ต้องจัดสรรเวลาเพื่อทำงานบ้านวันละ 1-4 ชั่วโมง แรงงานเด็กอายุ 10 ปีส่วนใหญ่ (ร้อยละ 78.8) จัดสรรเวลาเพื่อทำงานบ้านวันละ 1-3 ชั่วโมง แรงงานเด็กอายุ 11 ปีส่วนใหญ่ (ร้อยละ 95.8) จัดสรรเวลาเพื่อทำงานบ้านวันละ 1-4 ชั่วโมง แรงงานเด็กอายุ 13 ปีส่วนใหญ่ (ร้อยละ 95.0) จัดสรรเวลาเพื่อทำงานบ้านวันละ 0-3 ชั่วโมง โดยส่วนใหญ่จัดสรรเวลาวันละ 2 ชั่วโมง แรงงานเด็กอายุ 14 ปีร้อยละ 75.4 จัดสรรเวลาเพื่อทำงานบ้านวันละ 1-9 ชั่วโมง โดยส่วนใหญ่จัดสรรเวลาเพื่อทำงานบ้านวันละ 2 ชั่วโมง และแรงงานเด็กอายุ 15 ปีร้อยละ 74.1 จัดสรรเวลาเพื่อทำงานบ้านวันละ 1-9 ชั่วโมงโดยส่วนใหญ่จัดสรรเวลาเพื่อทำงานบ้านวันละ 1 ชั่วโมง ตามลำดับ จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าแรงงานเด็กที่มีชั่วโมงทำงานบ้านมาก ๆ นั้นมักจะมีอายุน้อย ซึ่งแรงงานเด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่จัดสรรเวลาเพื่อการทำงานในตลาดแรงงาน น้อยกว่าแรงงานเด็กที่มีอายุมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากแรงงานเด็กที่มีอายุน้อยกว่าจะเป็นแรงงานเด็กที่เรียนหนังสือเป็นกิจกรรมหลัก ซึ่งแรงงานเด็กกลุ่มนี้บิดามารดามักจะให้ใช้เวลาเพื่อช่วยทำงานบ้านมากกว่าแรงงานเด็กที่มีอายุมากกว่า เพราะแรงงานเด็กที่มีอายุมากกว่าจะเป็นแรงงานเด็กที่ทำงานเป็นกิจกรรมหลัก ซึ่งแรงงานเด็กกลุ่มหลังนี้จะใช้เวลาเพื่อการทำงานยาวนาน ดังนั้นบิดามารดามักจะให้ช่วยทำงานบ้านไม่มากนัก เนื่องจากได้ใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัวมากแล้ว

สำหรับกิจกรรมการพักผ่อนในแต่ละวันของแรงงานเด็ก (ตารางที่ 4.4) พบว่าแรงงานเด็กส่วนใหญ่หรือร้อยละ 90.2 จัดสรรเวลาเพื่อกิจกรรมการพักผ่อนวันละ 7-18 ชั่วโมง ในขณะที่แรงงานเด็กเพียงร้อยละ 2.1 เท่านั้นที่จัดสรรเวลาเพื่อการพักผ่อนวันละ 1-5 ชั่วโมง ซึ่งการจัดสรรเวลาเพื่อการพักผ่อนสำหรับแรงงานเด็กอายุน้อย ๆ (เช่น แรงงานเด็กอายุ 10 ปี จัดสรรเวลาเพื่อการพักผ่อนวันละ 1-2 ชั่วโมง เป็นต้น) เช่นนี้ไม่น่าเป็นไปได้ ซึ่งความผิดพลาดนี้อาจเนื่องจากตัวเลขที่เก็บมาไม่ถูกต้อง กล่าวคือชั่วโมงการพักผ่อนไม่ได้รวมชั่วโมงการนอนหลับเข้าไปด้วยก็ได้

นอกจากนี้ หากพิจารณาการจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กเหล่านี้แยกตามอายุ พบว่าแรงงานเด็กอายุ 8 ปี ส่วนใหญ่จะจัดสรรเวลาเพื่อการพักผ่อนวันละ 13-14 ชั่วโมง แรงงาน

ตารางที่ 4.7 : แสดงจำนวนและร้อยละของชั่วโมงทำงานบ้านของแรงงานเด็กทอวัน แยกตามอายุและเพศ

		ชั่วโมงทำงานบ้าน										รวม	(%)
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
อายุ	เพศ												
8	ช	1	3	3	-	-	-	-	-	-	-	7	(1.1)
	ญ	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	5	(0.8)
9	ช	2	6	6	-	-	-	-	-	-	-	14	(2.2)
	ญ	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	3	(0.5)
10	ช	2	8	4	1	-	-	-	-	-	1	16	(2.5)
	ญ	5	3	6	2	-	-	-	-	-	1	17	(2.6)
11	ช	-	4	4	3	1	-	-	-	-	-	12	(1.8)
	ญ	1	1	5	3	1	-	-	-	-	1	12	(1.8)
12	ช	7	7	7	5	2	-	-	-	-	-	28	(4.3)
	ญ	3	7	9	2	2	-	-	-	-	-	23	(2.5)
13	ช	10	9	18	5	1	-	1	-	-	-	44	(6.8)
	ญ	6	9	14	5	1	-	-	-	-	1	36	(5.5)
14	ช	19	14	18	12	2	-	1	-	-	2	68	(10.4)
	ญ	13	20	19	9	1	-	-	-	-	-	62	(9.5)
15	ช	40	45	35	29	7	-	-	-	-	3	159	(24.4)
	ญ	39	30	33	30	7	1	1	2	-	3	146	(22.4)
รวม (%)		148 (22.7)	170 (26.1)	183 (28.1)	106 (16.3)	27 (4.2)	1 (0.2)	3 (0.5)	2 (0.3)	-	12 (1.8)	652 (100.0)	(100.0)

ตารางที่ 4.8 : แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนชั่วโมงพักผ่อนของแรงงานเด็กต่อวัน แยกตามอายุและเพศ

		ชั่วโมงพักผ่อน	1-2	3-4	5-6	7-8	9-10	11-12	13-14	15-16	17-18	19-20	21 ⁺	รวม	(%)
อายุ	เพศ														
8	ช		-	-	-	-	-	2	1	1	2	1	-	7	(1.1)
	ญ		-	-	-	1	-	1	2	1	-	-	-	5	(0.8)
9	ช		-	-	-	-	-	3	5	3	2	-	1	14	(2.2)
	ญ		-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	3	(0.5)
10	ช		1	-	-	1	-	2	4	6	2	-	-	16	(2.5)
	ญ		-	-	1	-	-	3	6	4	1	2	-	17	(2.6)
11	ช		-	1	-	-	1	1	5	2	2	-	-	12	(1.8)
	ญ		-	-	-	-	-	2	4	4	2	-	-	12	(1.8)
12	ช		-	-	-	1	1	7	6	7	4	2	-	28	(4.3)
	ญ		-	-	-	-	1	7	6	5	3	1	-	23	(3.5)
13	ช		-	-	1	-	1	8	9	11	7	6	1	44	(6.8)
	ญ		1	-	1	1	5	5	5	7	8	3	-	36	(5.5)
14	ช		-	-	-	4	10	10	12	20	9	2	1	68	(10.4)
	ญ		-	-	1	-	4	13	1	20	15	6	2	62	(9.5)
15	ช		-	1	2	2	10	9	41	55	30	6	3	159	(24.4)
	ญ		2	-	2	4	11	15	34	46	19	12	1	146	(22.4)
รวม (%)			4 (0.6)	2 (0.3)	8 (1.2)	14 (2.1)	44 (6.7)	88 (13.5)	144 (22.1)	192 (29.4)	106 (16.3)	41 (6.3)	9 (1.4)	652 -	(100.0) (100.0)

เด็กอายุ 9 ปีส่วนใหญ่จัดสรรเวลาเพื่อการพักผ่อนวันละ 13-14 ชั่วโมง แรงงานเด็กอายุ 10 ปีส่วนใหญ่จัดสรรเวลาเพื่อการพักผ่อนวันละ 15-16 ชั่วโมง แรงงานเด็กอายุ 11 ปีส่วนใหญ่จัดสรรเวลาเพื่อการพักผ่อนวันละ 13-14 ชั่วโมง แรงงานเด็กอายุ 12 ปีส่วนใหญ่จัดสรรเวลาเพื่อการพักผ่อนวันละ 11-12 ชั่วโมง และแรงงานเด็กอายุ 13-15 ปีส่วนใหญ่จัดสรรเวลาเพื่อการพักผ่อนวันละ 15-16 ชั่วโมง เป็นที่น่าสังเกตว่าแรงงานเด็กที่มีอายุต่ำกว่า จะจัดสรรเวลาเพื่อกิจกรรมการพักผ่อนน้อยกว่าแรงงานเด็กที่มีอายุมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากแรงงานเด็กที่มีอายุต่ำกว่าส่วนใหญ่มักเป็นแรงงานเด็กซึ่งเรียนเป็นกิจกรรมหลัก และทำงานเป็นกิจกรรมรองซึ่งแรงงานเด็กเหล่านี้จะจัดสรรเวลาในแต่ละวันเพื่อกระทำกิจกรรมทั้ง 4 ประเภทคือจัดสรรเวลาเพื่อกิจกรรมการทำงาน กิจกรรมการศึกษา กิจกรรมการทำงานบ้านและกิจกรรมการพักผ่อน ในขณะที่แรงงานเด็กอายุ 14-15 ปี ส่วนใหญ่เป็นแรงงานเด็กซึ่งทำงานเป็นกิจกรรมหลัก และทำงานบ้านเป็นกิจกรรมรอง ซึ่งแรงงานเด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่ได้จัดสรรเวลาในแต่ละวันเพื่อกิจกรรมการศึกษาแต่อย่างใด ดังนั้นจึงทำให้การจัดสรรเวลาเพื่อกิจกรรมการพักผ่อนของแรงงานเด็กอายุ 14-15 ปีสูงกว่าแรงงานเด็กอายุ 8-13 ปี

นอกจากนี้ เพื่อที่จะชี้ชัดลงไปว่าแรงงานเด็กในชุมชนแออัดจัดสรรเวลาในแต่ละวัน ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการทางกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของแรงงานเด็กเหล่านี้หรือไม่ เพียงไร การศึกษาในครั้งนี้จึงได้แยกพิจารณาแรงงานเด็กออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. กลุ่มแรงงานเด็กซึ่งจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานวันละ 1-3 ชั่วโมง
2. กลุ่มแรงงานเด็กซึ่งจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานวันละ 4-7 ชั่วโมง
3. กลุ่มแรงงานเด็กซึ่งจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานวันละ 8 ชั่วโมงขึ้นไป

1. กลุ่มแรงงานเด็กซึ่งจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานวันละ 1-3 ชั่วโมง (ประมาณ 26.9 ของแรงงานเด็กทั้งหมด) จากตารางที่ 4.9 - 4.11 พบว่าแรงงานเด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จัดสรรเวลาเพื่อการศึกษาวันละประมาณ 8 ชั่วโมง จัดสรรเวลาเพื่อทำงานบ้านวันละประมาณ 2 ชั่วโมง จัดสรรเวลาเพื่อการพักผ่อนวันละ 13-14 ชั่วโมง จะเห็นว่าแรงงานเด็กกลุ่มนี้จัดสรรเวลาเพื่อการทำงานทั้งงานในบ้านและงานนอกบ้านไม่ยาวนานนัก ในขณะที่มีโอกาสเพื่อการศึกษา เพื่อพัฒนาสติปัญญาและทักษะในการทำงาน และมีเวลาเพื่อการพักผ่อนเท่าที่จำเป็นต่อความต้องการของร่างกายอย่างเพียงพอ ดังนั้น พอจะกล่าวได้ว่าการจัดสรรเวลาของแรงงาน

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนและร้อยละของชั่วโมงการศึกษาของแรงงานเด็ก (ต่อวัน) แยกตามชั่วโมงการทำงานของแรงงานเด็ก (ต่อวัน)

ชั่วโมงทำงานของ แรงงานเด็ก (ต่อวัน)	ชั่วโมงการศึกษาของแรงงานเด็ก (ต่อวัน)												รวม (%)
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1	1	-	-	-	-	11	4	9	4	-	-	1	30 (4.6)
2	2	-	-	1	1	19	5	15	22	3	1	-	69 (10.6)
3	21	-	-	-	-	12	2	17	25	2	-	-	79 (12.1)
4	33	-	-	-	1	3	-	9	14	2	-	-	62 (9.5)
5	65	-	-	-	-	5	4	2	4	-	-	-	80 (12.4)
6	52	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	55 (8.5)
7	34	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	35 (5.4)
8	142	3	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	148 (22.7)
9	36	-	-	-	-	2	-	3	1	-	-	-	42 (6.5)
10	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28 (4.3)
11	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 (0.3)
12	9	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	12 (1.8)
13 ⁺	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10 (1.7)
รวม (%)	435 (66.7)	3 (0.5)	-	1 (0.2)	2 (0.3)	54 (8.3)	16 (2.5)	56 (8.6)	75 (11.5)	8 (1.2)	1 (0.2)	1 (0.2)	652 (100.0) (100.0)

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวนและร้อยละของชั่วโมงการทำงานบ้านของแรงงานเด็ก(ต่อวัน) แยกตามชั่วโมงการทำงานของแรงงานเด็ก (ต่อวัน)

ชั่วโมงทำงานของ แรงงานเด็ก (ต่อวัน)	ชั่วโมงทำงานบ้านของแรงงานเด็ก (ต่อวัน)										รวม (%)
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
1	1	9	11	8	1	-	-	-	-	-	30 (4.6)
2	-	15	30	23	1	-	-	-	-	-	69 (10.6)
3	8	16	33	14	3	-	1	-	-	4	79 (12.1)
4	8	9	29	11	4	-	-	-	-	1	62 (9.5)
5	14	18	29	14	5	-	-	-	-	-	80 (12.4)
6	16	17	8	9	4	-	1	-	-	-	55 (8.5)
7	15	5	6	7	2	-	-	-	-	-	35 (5.4)
8	51	51	20	15	6	-	1	2	-	2	148 (22.7)
9	13	14	11	1	1	-	-	-	-	2	42 (6.5)
10	14	9	2	1	-	1	-	-	-	1	28 (4.3)
11	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2 (0.3)
12	5	2	1	3	-	-	-	-	-	1	12 (1.8)
13 ⁺	2	5	2	-	-	-	-	-	-	1	10 (1.7)
รวม (%)	148 (22.7)	170 (26.1)	183 (28.0)	106 (16.3)	27 (4.2)	1 (0.2)	3 (0.5)	2 (0.3)	-	12 (1.8)	652 (100.0) (100.0)

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนและร้อยละของชั่วโมงพักผ่อนของแรงงานเด็ก (ต่อวัน) แยกตามชั่วโมงการทำงานของแรงงานเด็ก (ต่อวัน)

ชั่วโมงทำงานของ แรงงานเด็ก (ต่อวัน)	ชั่วโมงพักผ่อนของแรงงานเด็ก (ต่อวัน)											รวม (%)
	1-2	3-4	5-6	7-8	9-10	11-12	13-14	15-16	17-18	19-20	21 ⁺	
1	-	-	-	-	-	2	10	12	5	-	1	30 (4.6)
2	-	-	-	-	1	23	26	14	3	2	-	69 (10.6)
3	-	-	-	-	12	26	21	4	1	8	7	79 (12.1)
4	-	-	-	2	13	11	4	5	13	14	-	62 (9.5)
5	-	-	-	1	5	8	3	17	34	12	-	80 (12.4)
6	-	-	2	-	1	2	4	14	31	1	-	55 (8.5)
7	-	1	-	1	-	-	7	10	16	-	-	35 (5.4)
8	-	-	1	2	5	5	32	99	2	2	-	148 (22.7)
9	-	-	3	4	1	1	15	16	-	1	1	42 (6.5)
10	-	-	-	-	2	3	22	-	1	-	-	28 (4.3)
11	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2 (0.3)
12	3	1	-	-	1	6	-	1	-	-	-	12 (1.8)
13 ⁺	1	-	1	4	3	-	-	-	-	1	-	10 (1.7)
รวม (%)	4 (0.6)	2 (0.3)	8 (1.2)	14 (2.1)	44 (6.7)	88 (13.5)	144 (22.1)	192 (29.4)	106 (16.3)	41 (6.3)	9 (1.4)	652 (100.0)

เด็กกลุ่มนี้อาจมีผลกระทบในทางเสียต่อพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของแรงงานเด็กกลุ่มนี้ไม่มากนัก

2. กลุ่มแรงงานเด็กซึ่งจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานวันละ 4-7 ชั่วโมง (ประมาณร้อยละ 35.8 ของแรงงานเด็กทั้งหมด) สำหรับแรงงานเด็กกลุ่มดังกล่าวนี้พบว่าส่วนใหญ่ไม่ได้จัดสรรเวลาในแต่ละวันเพื่อการศึกษาแต่อย่างใด แต่ส่วนใหญ่จัดสรรเวลาเพื่อทำงานบ้านวันละประมาณ 2 ชั่วโมง และจัดสรรเวลาเพื่อการพักผ่อนวันละประมาณ 17-18 ชั่วโมง จะเห็นว่าแรงงานเด็กกลุ่มดังกล่าวจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานในบ้านและงานนอกบ้านไม่ยาวนานนัก ในขณะที่แรงงานเด็กกลุ่มดังกล่าวนี้ไม่มีโอกาสเพื่อการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาสติปัญญาและทักษะในการทำงานแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าแรงงานเด็กกลุ่มดังกล่าวนี้จัดสรรเวลาเพื่อการพักผ่อนมากเกินไปจนความจำเป็นต่อความต้องการของร่างกาย ซึ่งแรงงานเด็กกลุ่มดังกล่าวนี้เป็นกลุ่มซึ่งจัดสรรเวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันเพื่อการพักผ่อน ตลอดจนเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินในสัปดาห์มากเกินความจำเป็น ทั้งที่แรงงานเด็กกลุ่มดังกล่าวอยู่ในวัยซึ่งควรจะใช้เวลาส่วนใหญ่เพื่อศึกษาหาความรู้ในสัปดาห์ ซึ่งการที่แรงงานเด็กกลุ่มดังกล่าวปล่อยให้เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินเช่นนี้ เป็นที่น่าวิตก เนื่องจากเด็กในชุมชนแออัดมักจะใช้เวลาว่างมีว่สุ่มกันไปในทางที่ไม่ดี เช่นลักเล็กขโมยน้อย กระทั่งการก่ออาชญากรรมต่าง ๆ³ เป็นต้น

โดยสรุปพอจะกล่าวได้ว่า การจัดสรรเวลาในแต่ละวันของแรงงานเด็กกลุ่มนี้ อาจมีผลกระทบต่อพัฒนาการทางด้านร่างกายของแรงงานเด็กไม่มากนักเนื่องจากแรงงานเด็กมีการพักผ่อนพอเพียง แต่การที่แรงงานเด็กมีเวลาว่างมาก โดยไม่ได้รับการศึกษาต่อทั้งในรูปของการศึกษาในโรงเรียนหรือการศึกษานอกโรงเรียนก็ตาม อาจมีผลกระทบในระยะยาวถึงคุณภาพของแรงงานเด็กในอนาคต รวมทั้งการที่แรงงานเด็กอาจใช้เวลาที่มีมากเกินไปทำการมีว่สุ่ม และประกอบกิจกรรมที่ผิดกฎหมายต่าง ๆ ได้

3. กลุ่มแรงงานเด็กซึ่งจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานวันละ 8 ชั่วโมงขึ้นไป (ประมาณร้อยละ 37.3 ของแรงงานเด็กทั้งหมด) สำหรับแรงงานเด็กกลุ่มดังกล่าวนี้พบว่าส่วนใหญ่จัดสรร

³แผนกพันธกิจ สหกิจคริสเตียนแห่งประเทศไทย, ปัญหาชุมชนแออัด, เอกสารการศึกษาชุดปัญหาสังคม, สิงหาคม, 1985, หน้า 3.

เวลาเพื่อทำงานบ้านวันละ 0-1 ชั่วโมง จัดสรรเวลาเพื่อการพักผ่อนวันละ 15-16 ชั่วโมงและส่วนใหญ่ไม่ได้จัดสรรเวลาในแต่ละวันเพื่อการศึกษาแต่อย่างใด จะเห็นว่าแรงงานเด็กกลุ่มดังกล่าวจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานทั้งงานในบ้านและงานนอกบ้านมาก ในขณะที่จัดสรรเวลาเพื่อการพักผ่อนเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย แต่การจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กกลุ่มดังกล่าวนี้เลยการศึกษาไป ทั้ง ๆ ที่การศึกษาเป็นการพัฒนาสติปัญญาและทักษะในการทำงาน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กกลุ่มดังกล่าวนี้ ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางกายภาพและฝีมือของแรงงานเด็ก ซึ่งจะเติบโตขึ้นเป็นทรัพยากรมนุษย์ของชาติต่อไปในอนาคตได้

แต่อย่างไรก็ตาม โดยสรุปพอจะกล่าวได้ว่าการจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางกายภาพ จิตใจ และอารมณ์ ของแรงงานเด็กไม่มากนัก เนื่องจากแรงงานเด็กส่วนใหญ่ใช้เวลาพักผ่อนเพียงพอ แต่มีผลกระทบต่อพัฒนาการทางสติปัญญาและทักษะในการทำงานของแรงงานเด็ก เนื่องจากเด็กที่ทำงานมีเพียงส่วนน้อยที่ได้รับการศึกษาไปด้วย

4.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร

สำหรับผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรเวลาของแรงงานเด็ก ดังตารางที่ 4.12 พบว่าตัวแปรอิสระต่าง ๆ ที่ทำการศึกษามีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม ซึ่งได้แก่ 1. การจัดสรรเวลาเพื่อการทำงาน 2. การจัดสรรเวลาเพื่อการศึกษา และ 3. การจัดสรรเวลาเพื่อพักผ่อน โดยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F\text{-test}_1 = 53.34$), $F\text{-test}_2 = 30.38$, $F\text{-test}_3 = 18.43$ ในขณะที่ $R_1^2 = 0.29222$, $R_2^2 = 0.15811$, $R_3^2 = 0.10229$ ซึ่งแสดงว่า ตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถอธิบายการจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานได้ประมาณร้อยละ 29.2 ในขณะที่สามารถอธิบายการจัดสรรเวลาเพื่อการศึกษาและเพื่อการพักผ่อนได้ประมาณร้อยละ 15.8 และร้อยละ 10.2 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงตัวแปรอิสระต่าง ๆ พบว่ารายได้ของครัวเรือนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ต่อการจัดสรรเวลาเพื่อการทำงาน และเพื่อการพักผ่อนของแรงงานเด็ก โดยความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครัวเรือนกับการจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานเป็นไปในทางตรงกันข้ามกัน และความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครัวเรือนกับการจัดสรรเวลาเพื่อพักผ่อนเป็นไปในทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อรายได้ของ

ตารางที่ 4.12: สมการถดถอยของการจัดสรรเวลาเพื่อการทำงาน (T_W) เพื่อการศึกษา (T_E) และเพื่อพักผ่อน (T_L) ในแต่ละวันของแรงงานเด็ก
ในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	(สมการที่ 1)	(สมการที่ 2)	(สมการที่ 3)
	สมการถดถอยของการจัดสรร เวลาเพื่อการทำงาน (T_W)	สมการถดถอยของการจัดสรร เวลาเพื่อการศึกษา (T_E)	สมการถดถอยของการจัดสรร เวลาเพื่อพักผ่อน (T_L)
	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย
ค่าคงที่	4.298622	1.967866	15.171690
รายได้ของครัวเรือน ยกเว้น รายได้ของแรงงานเด็ก (HI)	-0.023996*	.040960	0.059025*
อัตราค่าจ้างของแรงงานเด็ก	(4.6539953)	(0.9263824)	(1.9598185)
ค่าชั่วโมง (W_C)	.029202*	-.015489*	-.013947*
อายุของแรงงานเด็ก (Age)	(2.010555)	(5.4271198)	(5.5082938)
	0.098180*	.001878	-.132538*
	(5.1087522)	(0.9237579)	(5.5362573)
การศึกษาของแรงงานเด็ก (E_C)	-1.419667*	2.447122*	-.057603
	(3.0751953)	(3.761597)	(0.9545929)

ตารางที่ 4.12: (ต่อ)

ตัวแปร	(สมการที่ 1)	(สมการที่ 2)	(สมการที่ 3)
	สมการถดถอยของการจัดสรร เวลาเพื่อการทำงาน (T_W)	สมการถดถอยของการจัดสรร เวลาเพื่อการศึกษา (T_E)	สมการถดถอยของการจัดสรร เวลาเพื่อพักผ่อน (T_L)
	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย
ประเภทของงานที่แรงงานเด็กทำ (K_{CW})	1.870079* (9.2350948)	-2.292681* (7.9245148)	1.115570* (4.3468452)
ประเภทของชุมชนแออัด (K_A)	.427482* (2.1519031)	-.780443 (0.3629731)	.871236* (3.4571211)
R^2	.29222	.15811	.10229
F-statistics	53.34	30.37	18.43
d.f.	6, 646	6, 646	6, 646

- หมายเหตุ: 1. ตัวเลขในวงเล็บคือค่า t-statistics
 2. * มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ .10 ขึ้นไป
 3. ค่า correlation coefficient ของตัวแปรต่าง ๆ แสดงไว้ในตารางภาคผนวก

ครัวเรือนเพิ่มขึ้น ครัวเรือนจะตัดสินใจให้แรงงานเด็กจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานน้อยลง และให้แรงงานเด็กจัดสรรเวลาเพื่อพักผ่อนเพิ่มขึ้น เนื่องจากมูลค่าของเวลาที่ลดลงจากการลดเวลาเพื่อการทำงานลงมีมูลค่าน้อยกว่ามูลค่าของเวลาที่เพิ่มขึ้นจากการให้แรงงานเด็กจัดสรรเวลาเพื่อพักผ่อนเพิ่มขึ้น นั่นคือผลทางค่านายได้มีค่ามากกว่าผลทางค่านการทดแทนนั่นเอง

สำหรับอัตราค่าจ้างของแรงงานเด็ก พบว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการจัดสรรเวลาเพื่อการทำงาน เพื่อการศึกษาและเพื่อพักผ่อนของแรงงานเด็ก โดยความสัมพันธ์ระหว่างอัตราค่าจ้างกับการจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และความสัมพันธ์ระหว่างอัตราค่าจ้างกับการจัดสรรเวลาเพื่อการศึกษาและเพื่อพักผ่อนเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกัน กล่าวคือเมื่ออัตราค่าจ้างของแรงงานเด็กเพิ่มขึ้น ครัวเรือนจะตัดสินใจให้แรงงานเด็กจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานเพิ่มขึ้น โดยให้แรงงานเด็กลดเวลาเพื่อการศึกษาและเพื่อพักผ่อนลง ทั้งนี้เนื่องจากมูลค่าของเวลาที่ครัวเรือนได้รับจากการให้แรงงานเด็กจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานที่เพิ่มขึ้นมีมูลค่ามากกว่ามูลค่าของเวลาที่ลดลง เมื่อให้แรงงานเด็กลดเวลาเพื่อการทำงานและเพื่อพักผ่อนลง ซึ่งแสดงว่าผลทางค่านการทดแทนมีค่ามากกว่าผลทางค่านรายได้นั่นเอง

สำหรับอายุของแรงงานเด็ก พบว่า เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานและเพื่อพักผ่อนของแรงงานเด็ก โดยความสัมพันธ์ระหว่างอายุของแรงงานเด็กกับการจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานเป็นไปในทางบวก และความสัมพันธ์ระหว่างอายุของแรงงานเด็กกับการจัดสรรเวลาเพื่อพักผ่อนเป็นไปในทิศทางลบ กล่าวคือเมื่ออายุของแรงงานเด็กมากขึ้น ครัวเรือนจะตัดสินใจให้แรงงานเด็กจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานมากขึ้น โดยให้แรงงานเด็กลดเวลาเพื่อพักผ่อนลง ทั้งนี้เนื่องจากมูลค่าของเวลาที่ครัวเรือนได้รับจากการให้แรงงานเด็กจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานเพิ่มขึ้นมีมูลค่ามากกว่ามูลค่าของเวลาที่ลดลง เมื่อให้แรงงานเด็กลดเวลาเพื่อการทำงานและเพื่อพักผ่อนลง

สำหรับการศึกษาของแรงงานเด็กนั้นพบว่า เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการจัดสรรเวลาเพื่อการทำงาน และเพื่อการศึกษาของแรงงานเด็ก โดยความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาของแรงงานเด็กกับการจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกัน ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาของแรงงานเด็กกับการจัดสรรเวลาเพื่อการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ สำหรับแรงงานเด็กซึ่งในขณะนั้นกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนพบว่าครัวเรือนจะ

ตัดสินใจให้แรงงานเด็กจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานน้อยลง ในขณะที่เดียวกันครัวเรือนจะให้
 แรงงานเด็กจัดสรรเวลาเพื่อการศึกษาของแรงงานเด็กเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากมูลค่าของเวลาที่
 ครัวเรือนได้รับจากการให้แรงงานเด็กจัดสรรเวลาเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้นมีมูลค่ามากกว่ามูลค่าของ
 เวลาที่ลดลงจากการให้แรงงานเด็กลดเวลาเพื่อการทำงานลง

สำหรับประเภทของงานที่แรงงานเด็กทำนั้นพบว่าในปัจจุบันที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อ
 การจัดสรรเวลาเพื่อการทำงาน เพื่อการศึกษา และเพื่อพักผ่อนของแรงงานเด็ก โดยประเภท
 ของงานที่แรงงานเด็กทำซึ่งอยู่ภายใต้การคุ้มครองของกฎหมายคุ้มครองแรงงาน มีความสัมพันธ์ใน
 ทางเดียวกันกับการจัดสรรเวลาเพื่อการทำงาน และเพื่อการพักผ่อนของแรงงานเด็ก (กลุ่ม
 แรงงานเด็กซึ่งทำงานเป็นกิจกรรมหลัก) และมีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกันกับการจัดสรรเวลา
 เพื่อการศึกษาของแรงงานเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากมูลค่าของเวลาที่ครัวเรือนได้รับจากการให้แรงงาน
 เด็กจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานและเพื่อพักผ่อนที่เพิ่มขึ้นมีมูลค่ามากกว่ามูลค่าของเวลาที่ลดลงจาก
 การให้แรงงานเด็กลดเวลาเพื่อการศึกษาลง

และท้ายที่สุด พบว่าประเภทของชุมชนแออัดเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการ
 จัดสรรเวลาเพื่อการทำงาน เพื่อทำงานบ้านและเพื่อพักผ่อนของแรงงานเด็กด้วย โดยประเภท
 ของชุมชนแออัดที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงมีความสัมพันธ์ในทางเดียวกันกับการจัดสรรเวลาเพื่อ
 ทำงานและพักผ่อนของแรงงานเด็ก และมีความสัมพันธ์ในทางกลับกันกับการจัดสรรเวลาเพื่อ
 ทำงานบ้านของแรงงานเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากมูลค่าของเวลาที่ครัวเรือนได้รับจากการให้
 แรงงานเด็กจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานและเพื่อการพักผ่อนที่เพิ่มขึ้นมีมูลค่ามากกว่ามูลค่าของเวลา
 ที่ครัวเรือนได้รับจากการให้แรงงานเด็กลดเวลาเพื่อทำงานบ้านลง